SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z „Kazań sejmowych”

Grupa A

Piotr Skarga

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 19

10 zadań, 19 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Do jakiego gatunku literackiego należą „Kazania sejmowe”?

Ⓐ Dramat romantyczny – utwór sceniczny o konflikcie jednostki z historią

Ⓑ Kazanie – utwór prozatorski o charakterze dydaktyczno-perswazyjnym

Ⓒ Powieść epistolarna – utwór prozatorski złożony z fikcyjnych listów

Ⓓ Epos rycerski – utwór wierszowany o czynach wojennych bohaterów

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Skarga w Kazaniu V argumentuje, że herezje szkodzą obronności państwa. Jaki przykład historyczny podaje?

Ⓐ Klęskę Wielkiej Armady hiszpańskiej u wybrzeży protestanckiej Anglii w 1588 roku, mimo modlitw całej floty

Ⓑ Zwycięstwa Węgrów z Kapistranem nad Turkami, gdy byli katolikami, i porażki po przejściu na herezję

Ⓒ Podbój Konstantynopola przez Turków w 1453 roku i upadek cesarstwa bizantyńskiego po wielowiekowym trwaniu

Ⓓ Klęskę krzyżowców pod Warną w 1444 roku i śmierć młodego króla Władysława Warneńczyka w bitwie z Turkami

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Dlaczego według Skargi (Kazanie VI) trwająca 1100 lat Wenecja nie jest dowodem na wyższość rządów wielu nad monarchią?

Ⓐ Bo Wenecja w rzeczywistości jest dziedziczną monarchią z królem na czele: władza przechodzi z ojca na syna, a lud i senat pełnią funkcje doradcze, więc jej trwałość świadczy o sile monarchii, a nie rządów wielu

Ⓑ Bo Wenecja przetrwała dzięki opiece papieża i cesarza, a nie dzięki własnemu ustrojowi; bez obcej protekcji rząd wielu dawno by upadł, jak upadły inne republiki włoskie

Ⓒ Bo tam lud rozstrzyga tylko sprawy drobne, a poważne załatwia trzech przy księciu; do tego w jednym mieście taki rząd jest łatwy, a w państwie na kilkaset mil trudno zebrać wszystkich obywateli

Ⓓ Bo Wenecja nie prowadzi wojen i nie potrzebuje silnej władzy; jako państwo kupieckie żyje z handlu, więc jej przykład nie przystaje do Rzeczypospolitej, zagrożonej przez Turków i Moskwę

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Jakie trzy przyczyny osłabienia władzy królewskiej wskazuje Skarga w Kazaniu VI?

(A) Brak dziedziczności tronu, rosnące wpływy cudzoziemców na dworze królewskim i słabość wojska kwarcianego, któremu od dawna nie płacono żołdu

(B) Wolność przebraną i zbytnią, z której idzie nieposłuszeństwo, rozproszenie dochodów stołu królewskiego i wykraczanie koła poselskiego z wyznaczonego porządku

(C) Zbyt wielką władzę biskupów zasiadających w senacie, nadmierne bogactwo miast pruskich i rosnącą niezależność Wielkiego Księstwa Litewskiego od Korony

(D) Częste wojny z Turcją i Tatarami, pożary królewskich zamków oraz nieurodzaje, które zubożyły skarb państwa, szlachtę i poddanych w całym królestwie

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 5. (0–5 pkt)

Dopasuj kazanie do obrazu (porównania), którym posługuje się w nim Skarga.

1. Kazanie III	...	A. muzyka z wielu głosów, którym takt daje jeden kantor
2. Kazanie IV	...	B. beczka rozsypująca się, gdy opadną obręcze
3. Kazanie VII	...	C. gliniany garniec rozbity o ścianę na znak zagłady
4. Kazanie VIII	...	D. złe prawo jak lew, bestia nierozumna, której nie da się namówić
5. Kazanie I	...	E. stary dąb, którego korzeniem jest Chrystus i kapłani

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Skarga dzieli mądrość na (1) _____ – niebieską, pochodzącą od Boga, i (2) _____ – ziemską, którą nazywa też bydlęcą i (3) _____.

(1) szlachecką / sarmacką / królewską / boską
(2) kościelną / rycerską / starożytną / ludzką
(3) chłopską / dworską / diabelską / kupiecką

Zadanie 7. (0–1 pkt)

Co Skarga krytykuje w szlacheckim pojmowaniu „złotej wolności”?

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Jakie racje przemawiają według Kazania VII za tym, by władzę królów ograniczać prawem pisanym, i dlaczego samo pisane prawo nie wystarczy?

Zadanie 9. (0–2 pkt)

W Kazaniu III Skarga porównuje zgodę w Rzeczypospolitej do muru ułożonego z różnych kamieni oraz do żywiołów w ciele ludzkim. Wyjaśnij, co chce przez te porównania udowodnić.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego Skarga porównuje pięć stanów Rzeczypospolitej do pięciu palców jednej ręki (Kazanie IV). Co wynika z tego porównania dla kwestii tolerancji religijnej?

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/kazania-sejmowe

SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z „Kazań sejmowych”

Grupa B

Piotr Skarga

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 19

10 zadań, 19 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Jak Skarga w Kazaniu II pokazuje dostatek, jaki ojczyzna-matka dała szlachcie?

(A) Wylicza zdobyte zamorskie kolonie i porty handlowe, z których do Polski płyną korzenie, sukna i złoto, wzbogacając szlachtę bez jej własnej pracy

(B) Chwali szlachtę za to, że pomnożone bogactwa oddaje na obronę kraju — na zaciąg wojska, budowę zamków i wykup jeńców z ciężkiej niewoli tatarskiej

(C) Zestawia dawną prostotę (piwo, samodziałki, proste rydwany, jedna misa) z obecnym zbytkiem (wino, aksamity i jedwabie, złote kolebki, kilkadziesiąt półmisków)

(D) Twierdzi, że szlachta jest uboga, bo jej dochody zabiera skarb królewski na kolejne wojny — dawniej żyła w dostatku, a teraz cierpi niedostatek

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Które kazanie jest najsłynniejsze i traktuje o miłości ku ojczyźnie?

(A) Kazanie II

(B) Kazanie VIII

(C) Kazanie I

(D) Kazanie IV

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Jakim obrazem Skarga w Kazaniu I ilustruje los Rzeczypospolitej, w której zginęła karność i nikt nie boi się urzędów ani praw?

(A) Beczki, z której opadają obręcze, a nikt ich nie pobija, więc cała się rozsypuje

(B) Domu, któremu wiatr zerwał dach, a gospodarz śpi i nie słyszy burzy

(C) Stada owiec, które rozbiegło się po śmierci pasterza i padło łupem wilków

(D) Ogrodu, który zarósł chwastami, bo nikt go nie plewił ani nie podlewał

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Za panowania którego króla Piotr Skarga pełnił funkcję nadwornego kaznodziei?

(A) Zygmunt III Waza

(B) Jan III Sobieski

(C) Stefan Batory

(D) Władysław IV Waza

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 5. (0–5 pkt)

Dopasuj postać przywołaną w Kazaniu II jako wzór miłości ku ojczyźnie do jej czynu.

1. Aod	...	A. wrócił do niewoli na męki, by dotrzymać słowa
2. Zorobabel	...	B. wygrał mądrą gadką u Dariusza, a zamiast nagród prosił o odbudowę Jeruzalem
3. córka Jeftego	...	C. sam walczył z Filistynami i zginął, obalając na nich salę
4. Samson	...	D. zgodziła się na śmierć, którą ojciec ślubował Bogu za zwycięstwo
5. Regulus	...	E. zabił tyrana Eglona i wyzwolił braci od ucisku Moabitów

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Skarga zapewnia, że ojczyzna jest dla szlachty matką, a nie (1) _____. Przypomina, że rozszerzyła państwo od morza do (2) _____, a jej obywatele nie cierpią takiej tyranii jak poddani państwa tureckiego i (3) _____.

(1) niańką / siostrą / teściową / macochą
(2) Karpat / gór / morza / Dniepru
(3) moskiewskiego / węgierskiego / szwedzkiego / francuskiego

Zadanie 7. (0–1 pkt)

Wyjaśnij metaforę ojczyzny jako tonącego okrętu z Kazania II. Jak Skarga ją rozwija?

Zadanie 8. (0–2 pkt)

W Kazaniu I Skarga wylicza „nieprzyjaciół" mądrości, czyli to, co przeszkadza w dobrym radzeniu o państwie. Wymień trzy z tych przeszkód.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

W Kazaniu II Skarga krytykuje tych, którzy nie chcą służyć Rzeczypospolitej, jeśli król im nie płaci. Przedstaw dwa jego argumenty przeciw takiej postawie.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, jak Skarga w Kazaniu VIII stylizuje się na proroków biblijnych. Podaj co najmniej dwóch proroków i ich „rekwizyty", które Skarga chciałby naśladować.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/kazania-sejmowe

Sprawdzian z „Kazań sejmowych”

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **C**

4. (1 pkt) **B**

5. (5 pkt) **1–A, 2–E, 3–D, 4–C, 5–B** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) boską; (2) ludzką; (3) diabelską** — po 1 pkt za lukę

7. (1 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga uznaje prawdziwą wolność (od tyranii, od obcych panów, od niesprawiedliwości) za wielką wartość. Krytykuje natomiast „wolność piekielną” – samowolę, nieposłuszeństwo wobec króla i prawa, bezkarność za zbrodnie. Mówi o nich: „Wszyscy jako synowie Beliala bez jarzma, bez wodze!” i porównuje ich do źrebięcia, które nie myśli o uździe. Szlachta używa wolności jako płaszcza na swoje zbrodnie.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga pisze, że panowie nie zawsze są dobrzy i szybko się psują, a prawa „nie mają żadnych namiętności”, nie biorą darów i nie dadzą się uwieść – dlatego lepiej okreszać nimi moc królów. Samo prawo jednak nie wystarczy: potrzeba urzędu i sędziego, czyli żywej, mówiącej sprawiedliwości, bo inaczej każdy kręciłby prawo na swoją stronę.
Punktacja: 1 pkt – racje za prawem: panowie nie zawsze są dobrzy i łatwo się psują (pycha, rozkosz, niesprawiedliwość); łatwiej znaleźć dwóch-trzech mądrych prawodawców niż samych dobrych królów; prawa nie mają namiętności, gniewu, nie biorą darów, nie dadzą się namówić do złego. 1 pkt – potrzebny jest żywy sędzia (justum animatum, sprawiedliwość żywa i mówiąca), bo litera sama nie wyda wyroku, a każdy ciągnąłby prawo na swoją stronę. Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Kupa różnych kamieni wygląda na bezładną gromadę, ale gdy mularz położy je starannie jeden na drugim, powstaje piękna ściana. Tak i różne stany tworzą jedno ciało, jeśli się sobie podporządkują. W ciele przeciwne żywioły żyją w zgodzie, bo jeden drugiego miarkuje; gdy któryś chce panować nad innymi, przychodzi śmierć. Skarga dowodzi, że nierówność nie musi rodzić niezgody, jeśli stany sobie ustępują.
Punktacja: 1 pkt – mur: z kamieni różnej wielkości i kształtu powstaje piękna ściana, gdy mularz dopasuje je do siebie – różne stany mogą tworzyć jedność, jeśli jeden drugiemu się uchyla (podporządkowanie, porządek). 1 pkt – żywioły: przeciwne żywioły (ogień, woda, ziemia, wiatr) trwają w zgodzie, bo wzajemnie się miarkują i ustępują; gdy jeden chce przemóc inne, przychodzi choroba i śmierć – w państwie stany muszą sobie ustępować i znosić jeden drugiego. Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga wymienia pięć stanów: duchowny, senatorski, żołnierski, miejski i oracki (kmieci). Są one jak pięć palców jednej ręki – wyrosły razem i tworzą jedną całość. Ewangelicy (heretycy) chcą być „szóstym palcem”, który nie wyrósł naturalnie z ciała Rzeczypospolitej. Skarga argumentuje, że wprawienie go siłą zniszczy całą rękę. Wynika z tego odrzucenie tolerancji religijnej: nowy stan heretycki niszczy jedność ciała państwa.
Punktacja: Wyjaśnienie, że pięć stanów (duchowny, senatorski, żołnierski, miejski, oracki) tworzy organiczną całość – jak palce jednej ręki – i że ich jedność jest naturalna oraz nienaruszalna (1 pkt); wskazanie, że ewangelicy jako „szósty palec” nie wyrośli naturalnie z ciała Rzeczypospolitej, a ich wprawienie siłą zniszczy całą rękę, co prowadzi do odrzucenia tolerancji religijnej i uznania różnowierstwa za zagrożenie dla jedności państwa (1 pkt).

Grupa B

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **A**

4. (1 pkt) **A**

5. (5 pkt) **1–E, 2–B, 3–D, 4–C, 5–A** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) macochą; (2) morza; (3) moskiewskiego** — po 1 pkt za lukę

7. (1 pkt) Przykładowa odpowiedź: Ojczyzna to okręt, na którym wszyscy obywatele płyną ze swoimi rodzinami, majątkami i skarbami. Gdy okręt tonie, głupi człowiek pilnuje swoich skrzynek i tłomoków, zamiast ratować statek. Mądry porzuca prywatny dobytek i biegnie ratować okręt, bo wie, że gdy okręt zatonie, i on ze wszystkim zginie. Tak samo obywatel powinien poświęcić prywatne interesy dla ratowania Rzeczypospolitej.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga wymienia m.in. upór – człowiek nie ustępuje lepszym argumentom; popularitas – szukanie przychylności pospólstwa zamiast prawdy; obłudność – chodzenie „dwiema drogami" i pochlebianie obu stronom. Wskazuje też grzechy, kłótliwość, pychę młodych, okrucieństwo i pochopne posądzanie. Punktacja: Po 1 pkt za każde dwie poprawnie wymienione przeszkody (3 przeszkody = 2 pkt; 1–2 przeszkody = 1 pkt). Akceptowane: grzech i nieczystość (sumienie pomazane grzechami, rozkosz), niespokojność i kłótliwość (sianie niezgody), wyniosłe mniemanie o sobie (młodsi nie ustępują starszym), upór, popularitas (zabieganie o poklask pospólstwa), okrucieństwo i brak miłosierdzia, prędkie posądzanie, obłudność i nieuprzejmość. Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga twierdzi, że cnota „nie ma być najemna", a prawdziwą zapłatę daje Bóg. Ostrzega też, że kto chce pieniędzy za dobry postępek, ten da się przekupić do złego: pan pomyśli, że ma w nim gotowego zdrajcę. Poza tym kto broni ojczyzny, broni siebie, żony i dzieci – nikt nie żąda zapłaty za to, że je i śpi. Punktacja: Po 1 pkt za każdy argument zgodny z tekstem, np.: cnota nie patrzy na zapłatę i nie może być najemna; żaden król nie ma tyle bogactw, by każdemu zapłacić za dobry uczynek – zapłatę daje Bóg; kto służy za pieniądze, ten okaże się gotowym zdrajcą, bo da się kupić i na zły postępek; kto służy ojczyźnie, służy sam sobie, bo w niej zamyka się całe jego dobro; sam dobry uczynek daje wewnętrzną zapłatę. Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Skarga przywołuje czterech proroków: 1) Izajasz – chodziłby boso i na poły nagi, wołając o karę Bożą i upadek dostatków. 2) Jeremiasz – wziąłby pęta na nogi i okowy, ukazując przyszłą niewolę; rozbijał garnek gliniany, symbolizujący zniszczenie Rzeczypospolitej; płakał nad upadkiem narodu. 3) Ezechiel – ogoliłby głowę i brodę, dzieląc włosy na trzy części (głód, miecz, rozproszenie). 4) Jonasz – chodził po ulicach wołając: „Czterdzieści dni nie wynidą, a Niniwe abo to królestwo wasze upadnie". Stylizacja ta nadaje Skardze autorytet proroka Bożego.

Skala ocen (orientacyjna, 19 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	18–19 pkt
dobry (4)	15–17 pkt
dostateczny (3)	10–14 pkt
dopuszczający (2)	6–9 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/kazania-sejmowe**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.